

Nyolc festmény

KIÁLLÍTÁS

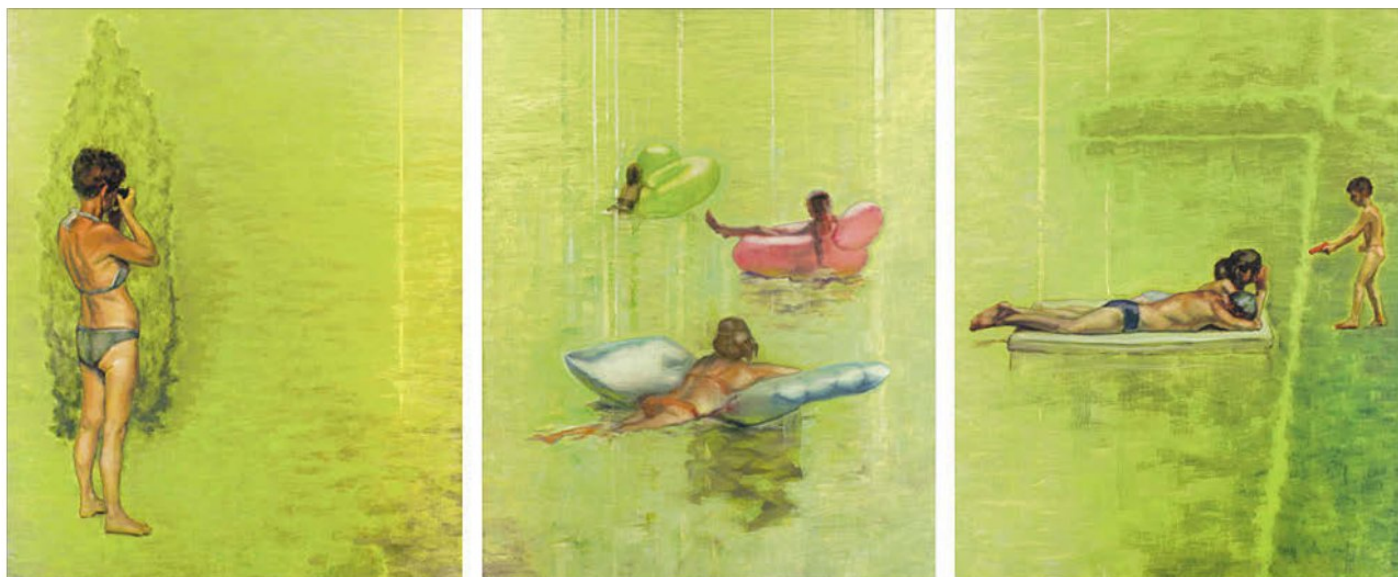
Szűcs Attila
Deák Erika Galéria

Rózsa Gyula

Ötéves volt Szűcs Attila hetvenkettőben, amikor *Gerhard Richter* volt kelet-, akkor már nyugatnémet festő negyvennyolc portréjával lepté meg a velencei biennálét. A kapitalista realizmus korábbi megalkotója világhírességé lexikonfotóit sorakoztatta fel a német pavilonban, pontosabban a bélyegképek vászon-olaj változatát. A hetvenszer ötvenes darabok ugyanis nem a fotorealizmus eljövendő diadalát készítették elő, ellenkezőleg, sorra kissé életlenek, ellazultak, elmaszatoltak voltak.

Nem biztos, hogy a technika az elbizonytalanított fotót már évek óta művelő Richter leleménye, a kérdés eldöntését bízzuk a művészeti irodalomban oly kedvelt feltalálás-történetre. Bizonyos csupán annyi, hogy Richter a veleneci bemutatóval lett világhírűvé, és hogy a módszer évtizedek óta éppoly közkinccs, mint a konstruktív vagy az új-expresszionizmus.

Vagyis a kérdés az, ki hogyan él vele. Szűcs Attila is el-lazít, elbizonytalanít. Pár című újabb vásznan két fürdőruhás alak vonul egy-egy felújít gumialkalmatossággal a strandgyepén, és hiába a szép színű ballonokon az élfények, a szereplők arcvonása elmosódott, azonosíthatatlan. Napfogyatkozásán a cím indokolta sötét köd burkolja be az aktokat. A Zöld strand című triptichonon, ezen a hatalmas vakáció-

Zöld strand. 2008. Olaj, vászon, 240x570 cm

apoteózison pedig végképp megfoszt a festésmód a meg-ereszkedett, de még csinos asszonyok, félmeztelenül napozó lányok és vízpisztolyos kisfűk pontos látványától.

A képek dupla-, ha nem triplafedélűek. Az első élmény a mindegyikönkben lakó köz-helykedvelő. Hiszen olyan megnyugtatóan ismerős, szellemi energiákat nem igénylő nézni a víz felé ballagókat a lilás, meg sárgászöld úszó-eszközökkel, kivált a fürdőruhás asszonyt, amint a partról fényképez. A gumimatracosok lebegnek vagy éppen felborulnak a vízben, a gyerekek csintalanok, a víz pedig üde-zölden fodrozódik. Ez a másod-ik réteg. Szűcs megvesztegetően szépen fest, a zöldbe sár-ga hullámokat és fénycsíkokat sző, a Pár mögé zubogó levél-áradatot, amely alföldi városok strandjainak fűzfazuha-

gát idézi. Kontrasztál és harmonizál, izgalmas eleganciával használ complementereket, és mindehhez a kétszázcentis méreteket, amelyek meggyőzően fokozzák az igazi festői élményt.

Aztán, mindezt kiélvezve, jön a zavar. Mert mind elfogyaszta a kulináris élményt (*Bertolt Brecht*től kölcsönöz-tünk), a néző csak ráébred, hogy csupa jelentéktelen jele-netet lát. Hogy a nagy és szí-nes táblák a trivialitás apoteo-zisát, a banalitás ünnepét kí-nálják. A felismerést megköny-níti az a bizonyos nyugtala-nító homály, életlenség és be-mozdulás, amely észleli élmé-nyeiket végig megzavarta, s kéte-lyeinek segítségére siet maga a festő további disszonanciák-kal. A Pár zöldjében kellemtelenül miniumvörös az árnyék, és ugyanebből a színből kapott értelmetlen dicsfényt a kiseb-

bik alak a feje köré. A nap-fogyatkozás-képeken minden fi-gurát értelmezhetetlen világító körvonal köríti, neonhatá-sú élfény ott is, ahol nem in-dokolt. És ha még mindig nem volna nyilvánvaló Szűcs abszurdítása, ott a Piros vonalba lépő figura című mű, amelyen az enyhén pocakos férfi való-ban belép a függőleges piros vonalba csak úgy, és félig már el is tűnt benne.

Szűcs Attila abszurditá-sa kétségtelen, kifinomult és meggyőző. Alapjában talán nem különbözik attól a kritikai éleslátástól, engesztelhetetlen világbírálattól, amely itthon és a nagyvilágban ma annyi nem-festőnek és festőnek feladatát ad. Am lényegét tekintve különös és különösen egyéni, mert igazi festői értékekben jelenik meg. Hogy világosan szóljak: az oppozíciós táborban meg-lehetősen gyakori a „megfest-

hetném, de minék” gesztusa, a „tudnám, de nem érdemes” tüntető hanyagsága. És oly gyakori, amikor a gyakorlott szem ezt kénytelen kétségbe vonni, amikor az áttatást és önáltatást tetten kell érni.

Szűcs Attila a tematikai abszurdítás felől az abszurd mélységek felé halad. Ha korábbi kiállításain több autót marcangoló oroszlánt és vil-lanyvezeteken mászó mezte-len férfit láttunk, most a Mo-zsár utcában olyan napfogyat-kozás-képeket, amelyeket az ácsorgók Szőnyi vízparti alak-jainak nyugalmával és a bá-mészködők *Barcsay* kolorit-jának mélységével tesz ki hit-telessé a kételyt. Ellenpróba: nyolc képből (hétből, meg egy triptichonból) bemutatott ren-dezést mérész dolog. Ha kiál-lításá válik, izgalmasnak, sú-lyosnak kell annak a nyolcnak lennie.

Karády Katalin tíz éve

Zappe László

Művészetében nincs semmi titokzatos. Filmjei megvannak, láthatók, szakértők elemezték őket, elhelyezték a magyar film-történetben, sőt a magyar köz-gondolkodás, mentalitás alakul-ásának, változásainak történe-tében is. Tudjuk, a femme fatale, a vamp, az erős női személyiség jelent meg *Karády Katalinnal* a filmvásznon és a közgondolko-dásban is.

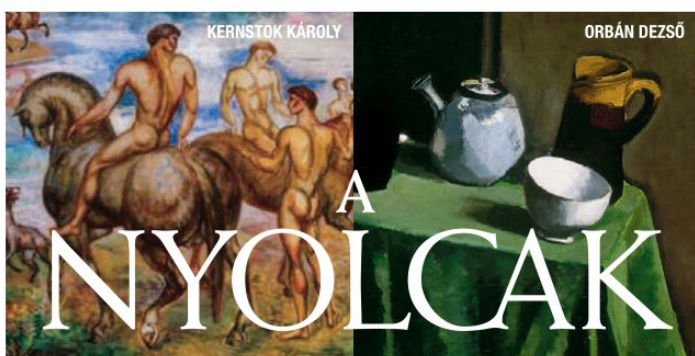
Élete annál titokzatosabb. Ezek a titkok azonban nem meg-fejtesre váró rejtélyek, okadato-landó tények, hanem a közéleti arculat, az imázs részei, az ér-deklődés folyamatos fenntar-tásának eszközei voltak és ma-radtak. Nem az a fontos ugyan-is, hogy ki volt, milyen volt, mit tett, és mit nem tett, hanem hogy mit jelentett. Az első és talán az egyetlen igazi nyugati, angol-szász típusú, amerikai módon sztárolt személyiség volt a ma-gyar művészvilágban. Kilógott a magyar életből, még a filmesek között is. Gyors sikerét nyilván ennek köszönhetette, de hama-ri bukását is. Ha a sztár metafo-ránál maradunk, hullócsillagnak bizonyult.

Aránylag későn, majdnem harmincévesen, 1939-ben aratta első nagy sikerét a Halalos ta-vasszal, és ragyogása mindössze néhány évig tartott. A negye-venes évek közepétől a történe-lem már nem tűrte az individuális sztár kultuszát, elvadult kol-

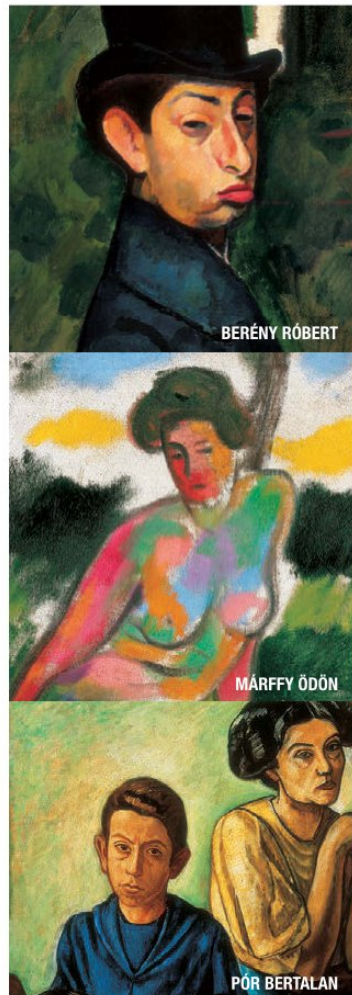
Fotó: MTI

HIRDETÉS

BERÉNY RÓBERT • CZIGÁNY DEZSŐ
CZÓBEL BÉLA • KERNSTOK KÁROLY
MÁRFFY ÖDÖN • ORBÁN DEZSŐ
PÓR BERTALAN • TIHANYI LAJOS

CÉZANNE ÉS MATISSE
BŰVÖLETÉBEN

CENTENÁRIUMI
KIÁLLÍTÁS

JANUS PANNONIUS MÚZEUM
MODERN MAGYAR KÉPTÁR
PÉCS

2010. december 10-től
2011. március 27-ig

„Hangszobor” a múzeumban

Vokális művész a Turner-díj

A Turner-díj, e rangos kortárs művészeti elismerés átadása ebben az évben nem zajlott háborítatlanul: a ceremóniát megzavarták a kultúra támogatásának megnyirbálása ellen tüntető tanárok és diákok.

R. Hahn Veronika London

Első ízben tartott érdemesnek egy vokális alkotóművészt a Turner-díj odaítéléséről döntő zsűri a nagy becsben tartott kitüntetésre. Hétfő este, mellesleg éppen a gazdag Turner-kollekciója miatt népszerű Tate Britain múzeumban *Miuccia Prada*, a világhírű divattervező nyújtotta át a 45 éves *Susan Philipsz*nek a díjjal járó 25 ezer fontos (8,2 millió forint) csekket.

A Berlinben élő skót alkotót két prezentációjáért tüntették ki: a *Lowlands* címűt a glasgowi Nemzetközi Vizuális Művészeti Fesztiválon, a *Long Gone*-nak nevezettet a spanyolországi Vigo Kortárs Művészeti Múzeumban rendezett csoportos kiállításon mutatták be. A Tate Britain igazgatója, *Penelope Curtis* által vezetett bírálóbizottság nagyra értékelte, hogy Philipsz „munkái intellektuális és ösztönös reakciókat egyaránt kiváltanak, és jól érzékeltesik a hang és látvány közötti viszony alapos vizsgálatát”. Az eredeti művész, bátran épít a hang erőteljes, elsőpró adottságaira, és saját éneklésével kreál hatásos plasztikai élményt.”

Susan Philipsz egyébként soha nem részesült zenei képzésben, és „installációit”, azaz közkeletű muzsikák, illetve népdalok kíséret nélküli felvételeit a

legkülönbözőbb nyilvános te-reken, helyeken rögzíti. A *Lowland*st eredetileg szülővárosában, Glasgowban a Clyde folyón átívelő hidaknál adta elő. Azon a kiállításon, amelyet a Turner-díj döntőjébe jutott művészek alkotásaiból rendeztek a Tate Britain-ben, a „hangszobrot” – valójában három hangfalat – egy amúgy teljesen üres teremben helyezték el: azokból csendült fel Philipsz előadásában egy XVI. századi skót siralmas ének.

A Turner-díjat 1984-ben alapították a kortárs művészet támogatói. Célja nem pusztán egy kiemelkedőnek ítélt munka anyagi elismerése, hanem a kortárs brit művészetben zajló folyamatokról szóló vita serkentése is. A jutalmat ötven év alatti, Nagy-Britanniában dolgozó vagy ott született, de külföldön tevékenykedő tehetségek kaphatják meg. A korábbi kitüntetettek közé tartozott *Howard Hodgkin*, *Anish Kapoor*, *Antony Gormley*, *Damian Hirst* és *Gilbert & George* is.

A művészet szentélyében azonban idén zsvaj zavarta meg a „hang ünnepét”. Mintegy száz képzőművészeti iskolás és tanára ülősztrájkot rendezett az előcsarnokban, tiltakozva a kulturális kiadásokkal kapcsolatos megszorító intézkedések ellen. Rokonszenves módon *Sir Nicholas Serota*, a Tate múzeumok főnöke elismerte, hogy a tiltakozóknak joguk van hallatni a hangjukat, hiszen „mindenkit, aki számára fontos a művészet, aggaszt az oktatásra fordított összeg csökkentése”. Susan Philipsz is támogatásáról biztosította a demonstrációt, mondván, „megszakad a szíve” a hallgatóságért. A díjból egyébként a szüleit viszi el egy nyilván nagystílű vakációra.

lektívizmus szabta meg a hivatalos közízlést, előbb jobbról, aztán balról. A németek bevonulása után letartóztatták, megkínnozták, mert szerelme, vőlegénye, *Újszászy István* kémfőnök fontos szerepet játszott a háborúból való sikertelen kiugrási kísérletben. Később, a háború után pedig az sem számított érdemnek, hogy üldözötteket védelmezett, rejtgetett, mentett meg a biztos haláltól. Egykori sikerei, akkori életvitelle, a hozzá kapcsolódó szellemiség nemcsak a Horthy-rendszerhez, de a hidegháborús föellen-ség, Amerika stílusához is kötötték. A filmesek szinte megfeleledkeztek róla, zenés színpadon aratot még néhány jelentős sikert, majd végképp vidéki turné- nékra, haknikra szorult ki, s az is előfordult, hogy sörösüvegekkel megdobálták.

Mindez alig tíz esztendő alatt zajlott le. Élete nyolcvan évéből mindössze ennyi időt töltött el művészként, színészként. Ezután már csak kalappal foglalkozott, előbb Sao Paulóban, majd New Yorkban. Amikor hazahívták később, maga helyett is egy kalapot küldött.

Mégis, valószínűleg kitörölhetetlen nyomot hagyott a magyar kultúrában. A hetvenes-nyolcvanas évek nosztalgiahulláma irányította ismét rá a figyelmet, *Jobba Gabi* emlékezetes Karády-idéző estjének is *Nosztalgia volt a címe*. Ez is egy-fajta ellenállás volt akkoriban a hivatalos, szocrealt ízlés ellen.

Ma sorsa, kurta dicsősége és hullása, aztán hírének-nevének kései emelkedése, mind együtt, a magyar kultúra, szellemi élet nyomorúságára emlékeztet. Ma is, amikor éppen száz éve született.